

De Zaanstreek telde ooit meer dan duizend molens. Er is nog maar een handjevol van over. De meeste zijn eigendom van de Vereniging De Zaanse Molen, die er veel tijd, geld en moeite insteekt om ze te behouden. Deze rubriek gaat over de molenaars die de resterende Zaanse molens bemannen.

Ambassadeur van het Zaanse erfgoed: Dick Jan Braaij van De Koker

Wormer - Sinds enkele weken woont vrijwilliger molenaar Dick Jan Braaij ook daadwerkelijk in een molen. Hij en zijn gezin verruilden hun woning in Assendelft voor poldermolen M in Zuid-Schermer. „Maar het is wel de bedoeling dat ik zaterdags of zondags blijf draaien in De Koker.“

Het is er goed toeven aan het fraaie plekje aan het Oosteinde in Wormer, waar het klassieke houten pleetje nog aan de slootkant staat. „Een prachtige plek. Lekker vrij. Een van de betere plekken in de Zaanstreek, met een mooie molenbiotoop.“

Molenaar Dick Jan Braaij kan het weten, want hij loopt er al 36 jaar rond. „Ik kwam in het najaar van 1973 op de molen, samen met Toon Besseling. Toon was toen net geslaagd voor zijn diploma vrijwillig molenaar en was op zoek naar een maatje. We hadden elkaar leren kennen tijdens de opleiding op De Kat, bij de broers Krijt.“

Fototoestel

Braaij raakte in 1972 verzeild in de molenwereld. Eigenlijk bij toeval. „Mijn vader had een fototoestel gekocht en wilde dia's gaan maken. De vraag was waarvan dan wel? Hij besloot alle molens in Nederland vast te gaan leggen. In het weekeinde ging ik wel eens met hem mee en zo verzeilden we in Heerhugowaard, bij de vrouwelijke molenaar Nel van Leijen van de Berkermeer-molen. Kom maar effe binnen kijken, kreeg ik van haar te horen. Dat was het begin van mijn interesse in molens.“ Hij kreeg het advies op een opleiding te gaan volgen bij Jo Vooren in oliemolen Het Pink in Koog aan de Zaan. „De theorielessen voor de opleiding werden in het Molenmuseum gegeven door Vooren. Later ben ik van Het Pink overgestapt naar De Kat.“

Vader en zoon Braaij zijn nooit meer losgeraakt van molens. „Mijn vader is blijven steken in dia's. Vijftien dozen vol heb ik, goed voor duizenden dia's. Zelf vond ik het draaien met molens leuker.“ Maar ook op praktisch gebied was hij 17 jaar actief als bestuurslid van het Gilde van vrijwillig molenaars, waarvan sinds 2002 als coördinator van de

examencommissie. „Bij de examens draait het om verantwoordelijkheidsgevoel en veiligheid. Sinds de oprichting van het Gilde in 1968 zijn er 1500 molenaars geslaagd. Dat lijkt veel, maar er zijn in Nederland nog 1000 molens, waarvan niet alle molens bezet zijn.“

Naast Braaij heeft De Koker ook een tweede vrijwillig molenaar in de persoon van Cor Burger. Het streven is om de molen elke zaterdag of zondag te laten draaien. „Het is een levend monument, dat moet draaien. Dat spreekt de bezoekers aan. Ook het huisje boven de sloot vinden de kinderen prachtig. Het is een prachtige hobby.“

Ambassadeur

„Je bent als molenaar een ambassadeur van het Zaanse erfgoed. Het leukste is om de molen stil te zetten om mensen de gelegenheid te geven om het kruiRAD in beweging te brengen of een zeiltje te laten klampen.“ Dat Braaij op een molen terecht zou komen, is achteraf niet ver-

wonderlijk. Zijn leven is rijkelijk verbonden met molennamen. Zo bezocht hij kleuterschool De Vier Wieken, woonde hij in de Koning Williamstraat (vernoemd naar een molen) en kreeg hij op De Koker tal van klassen over de vloer van scholen de Wormer Wieken en de Eendracht. Zijn verknochtheid met De Koker ging zo ver dat hij jaren geleden pogingen ondernam om te verhuizen naar Wormer om zo een oogje in het zeil te houden van de molen. „Destijds kon je je alleen in Wormer vestigen als je er al woonde of economisch gebonden was. Dat was ik niet, want ik woonde in Assendelft en werkte in Alkmaar.“

Korenmolen De Koker kent een bijzondere historie die terug gaat tot 1592. De molen heeft als bijzonderheid dat men er in vroeger dagen met een schuitje naar binnen kon varen om te laden en te lossen. Maar dat is bepaald niet alles. De Koker, ook wel De Zwarte Hengst genoemd, heeft een roerige geschiedenis achter de rug. De molen brandde af op 8 augustus 1840. De Koker werd na de brand weer op dezelfde plek herbouwd als wipmolen. Deze molen ging op zijn beurt op 31 juli 1866 in vlammen op na

door de bliksem te zijn getroffen. Wederom volgde herbouw, dit keer met een uit Graft afkomstige bovenkruier. Deze bovenkruier was echter aanvankelijk van Zaanse origine, in 1679 gebouwd in Zandijk als papiermolen De Hoop, ook wel Arme Job genoemd.

In 1848 verhuisde De Hoop naar Graft en kreeg daar een bestemming als korenmolen. In 1866 verhuisde De Hoop nogmaals, dit keer naar Wormer om daar als De Koker door het leven te gaan. De molen bleef tot 1928 in bedrijf en werd na jaren van stilstand en verval in 1944 aangekocht door Vereniging De Zaanse molen.

In de jaren 1949-1950 werd de molen ingrijpend gerestaureerd. De laatste restauratie dateert van 1988. Dick Jan Braaij: „Het is een levend monument, dat moet draaien.“

Peter Roggeveen

Van de 19 artikelen die het Dagblad Zaanstreek heeft gepubliceerd over molenaars uit onze streek heeft onze vereniging toestemming gekregen de artikelen over de molenaars van onze molens op de site te zetten. (Foto:Jolanda Hoogendoorn)

